

Επαγγέλματα Υγείας - Απασχόληση - Ανεργία

Ελένη Σαμαριτάκη, Μαία, Πρόεδρος Σ.Ε.Μ.Α., Καθηγήτρια Εφαρμογών Τ.Ε.Ι. Αθήνας, Master "Public Health".

Στην Ημερίδα με θέμα "ΑΝΕΡΓΙΑ – ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ", του Προγράμματος "GALTUN" του Ι.Τ.Ε (Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης) του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η Πρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Α. παρουσίασε την παρακάτω εργασία.

Επαγγέλματα Υγείας - Απασχόληση - Ανεργία

Όπως ορίζει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, "Υγεία είναι η κατάσταση της πλήρους σωματικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι απλώς η απουσία νόσου ή αναπηρίας".

Η υγεία ως ατομικό και συλλογικό έννομο αγαθό προάγεται και προστατεύεται από την Πολιτεία, με διατάξεις που ρυθμίζουν την Υγειονομική Νομοθεσία και τη νομοθεσία για τα άτομα που απασχολούνται στο χώρο της υγείας.

Οι Επαγγελματίες Υγείας είναι άτομα με ειδικές γνώσεις και συγκεκριμένο αντικείμενο, που βέβαια προσανατολίζονται στην εξεύρεση και εξασφάλιση ατομικών αναγκών επιβίωσης, αλλά και αναγκών για καλή υγεία του κοινωνικού συνόλου. Συχνά, οι Επαγγελματίες Υγείας αναγκάζονται να αλλάξουν προσωρινά ή μόνιμα αντικείμενο απασχόλησης, για να μην αντιμετωπίσουν την ανεργία.

Στην εξελικτική πορεία των κοινωνιών, από τον πρωτογενή τομέα απασχόλησης για επιβίωση, στο δευτερογενή τομέα απασχόλησης για περισσότερα καταναλωτικά αγαθά απ' αυτά της διατροφής, βρισκόμαστε στον τριτογενή τομέα με την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, όπως

είναι η εκπαίδευση, η παροχή υπηρεσιών υγείας κ.ά. Στο χώρο της υγείας περάσαμε από τις επιδημίες και τα λοιμώδη νοσήματα, που συνυπάρχουν με το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο διαβίωσης – όπως ακόμα συμβαίνει στις χώρες του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου – σε άλλη μορφή αναγκών και υπηρεσιών στο χώρο της υγείας. Στις χώρες δυτικού τύπου, όπως η Ευρώπη, οι Η.Π.Α. και άλλες χώρες, έχουμε τα νοσήματα φθοράς, όπως καρκίνος, καρδιαγγειακά νοσήματα, αλκοολισμός, ναρκωτικά κ.ά. Έτσι, τα επαγγέλματα υγείας χρειάζεται να προσαρμόζονται στο χώρο της απασχόλησης με στόχους για πρόληψη, έρευνα και αλλαγή προγραμμάτων στο χώρο της Δημόσιας Υγείας.

Από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα, συνέβησαν σταδιακές αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης και της απασχόλησης των επαγγελματιών υγείας, που όμως δεν έλυσαν τα προβλήματα, όπως π.χ. την αλληλοεπικάλυψη των επαγγελματικών δικαιωμάτων στην απασχόληση, την υποαπασχόληση, την ετεροαπασχόληση και την ανεργία.

Στην εισήγηση αυτή θα αναφερθώ στη μαία και στο μαιευτή και θα σας παραθέσω μερικά στοιχεία για την Κοινωνική Εργασία.

Μαία - Μαιευτής

Ιστορία του επαγγέλματος

Η μαία αναφέρεται ιστορικά στην Αρχαία Ελλάδα από την εποχή του Σωκράτη και είναι γνωστό ότι η μητέρα του, η Φαινάρη, ήταν μαία. Στη διαδρομή των αιώνων μέχρι τις ημέρες μας, η μαία πέρασε ως άτομο που προσφέρει υπηρεσίες για τη μητρότητα στο χώρο των επαγγελμάτων υγείας.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το 1835 έχουμε το πρώτο νομοθετικό διάταγμα, που όριζε εκπαίδευση μαιών ενός έτους στο Δημόσιο Μαιευτήριο, το οποίο στεγαζόταν στην οδό Ακαδημίας.

Το 1856 με νόμο καθιερώθηκε ο όρος “εμπειρική μαία”, που όριζε ότι έπρεπε να απασχολείται επαγγελματικά εντός του Δήμου διαμονής της.

Στις 24-10-1909, με νόμο η φοίτηση ήταν διετής και σε διαχωρισμό από την “πρακτική εμπειρική μαία”, που είχε 6 μήνες εμπειρία, λεγόταν “επιστήμων μαία”.

Το 1933 λειτούργησαν Σχολές Μαιών υπό την ευθύνη του Υπουργείου Υγείας, με τριετή φοίτηση και με ένα χρόνο πρακτική άσκηση.

Το 1966 εξακολουθούν να υπάρχουν 724 μαίες με διετή φοίτηση και 2.600 με τριετή. Το 1974 οι πτυχιούχοι είναι 4.629.

Μέχρι το 1981 είχαν αποφοιτήσει 1.461 μαίες από τη Σχολή του Μαιευτηρίου “Αλεξάνδρα”, 1.201 από το Μαιευτήριο “Ελενα Βενιζέλου” και 2.581 από το “Μαιευτήριο Θεσσαλονίκης”. Σύνολο: 5.243 μαίες, όλες εργαζόμενες.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι το 1981 εφαρμόστηκε το πενθήμερο εργασίας μετά από πίεση των συνδικαλιστών.

Οι εργοδότες προέβησαν στην έλλειψη αριθμού μαιών να καλύψουν τις μαιευτικές ανάγκες, που ήταν 30 μητέρες και 30 νεογνά για κάθε μαία, χωρίς άλλη βοήθεια (βοηθητικό προσωπικό) για τη νοσηλευτική φροντίδα και τη μαιέυση.

Από το 1970 μέχρι σήμερα, συνέβησαν αλλαγές στον εργασιακό χώρο του επαγγέλματος της μαίας. Λειτουργήσαν πολλά Ιδιωτικά Μαιευτήρια και ο αριθμός των ειδικευμένων μαιευτήρων-γυναικολόγων αυξήθηκε, για να φθάσει στις ημέρες μας, μόνο στο λεκανοπέδιο Αττικής, πάνω από 2.500. Μ’ αυτό τον τρόπο η μαία και ο μαιευτής έχασαν σημαντικό μέρος από την εξειδικευμένη απασχόλησή τους, παρά τη σαφή κατοχύρωση από το νόμο για το επάγγελμα και τα καθορισμένα επαγγελματικά δικαιώματα και σύμφωνα, επίσης, με τις Οδηγίες του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων και τίτλων μαίας (Οδηγία 80/154/ΕΟΚ, 80/155/ΕΟΚ, 80/156/ΕΟΚ, 80/157/ΕΟΚ) και της ενσωμάτωσης των Οδηγιών αυτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την ελληνική νομοθεσία. Το παράδοξο είναι, ότι στην ίδια εποχή ο δείκτης γεννήσεων πέφτει επικίνδυνα και έτσι δημιουργείται μεγάλο πρόβλημα απασχόλησης, εφόσον δεν προγραμματίζονται νέες θέσεις στο χώρο του Εθνικού Συστήματος Υγείας.

Από το 1983 οι Σχολές ευθύνης Υπουργείου Υγείας εντάσσονται στα ΤΕΙ Αθηνών και Θεσσαλονίκης, όπως και εκείνες των ΚΑΤΕ και ΚΑΤΕΕ, που είχαν λειτουργήσει πριν το 1983.

Με Β.Δ. της 28-12-55, (ΦΕΚ 317, τεύχος Α’), ιδρύεται ο Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών –ένας σε κάθε Εφετείο της χώρας, δηλαδή 12– με την ευθύνη λειτουργίας του Υπουργείου Υγείας-Πρόνοιας, ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Ο Σύλλογος με δύο μέλη του εκπροσωπεί τον

κλάδο στη "Liaison Committee of Midwives E.U". Επίσης, ο Σύλλογος είναι μέλος της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Μαιών (I.C.M.) και συμμετέχει στην "Advisory Committee", στις Βρυξέλλες, για θέματα εκπαίδευσης και επαγγέλματος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία μας, οι μαιές και οι μαιευτές σ' ολόκληρη την επικράτεια είναι περίπου 5.500. Ο Σύλλογος της Αθήνας (Αττική, Βοιωτία και Νησιά) έχει 2.600 μέλη και ο Σύλλογος της Θεσσαλονίκης 2.500. Από τις εκτιμήσεις μας, η κατανομή στους χώρους εργασίας είναι περίπου η ακόλουθη:

Μαιευτήρια:	1.200
Νοσοκομεία:	250
Ιδιωτικά Μαιευτήρια:	600
ΠΙΚΠΑ:	45
ΙΚΑ:	800
Κέντρα Υγείας:	400
Εκπαίδευση, περίπου:	60

Επίσης, ένας μικρός αριθμός ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, ενώ ένας μεγαλύτερος αριθμός ετεροαπασχολείται, όπως μαιές σε θέσεις νοσηλευτριών. Αυτό προέκυψε από την έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού και η Πολιτεία επέτρεψε στις μαιές με νόμο (580/77, άρθρο 4) να απασχολούνται στο χώρο αυτό, για να καλύψουν τα κενά.

Απασχόληση

Η κατάσταση αυτή δημιούργησε στις μαιές ετεροαπασχόληση και κεκτημένα δικαιώματα, τα οποία δυσκόλεψαν την επανένταξή τους στο φυσικό τους χώρο, που είναι η φυσιολογία της εγκυμοσύνης, του τοκετού και του νεογέννητου.

Στο ΙΚΑ, οι 800 περίπου μαιές εργάζονται σε θέσεις νοσηλευτικές, πλην ελαχίστων, που τα 4 τελευταία χρόνια απασχολούνται στα "Κέντρα Μητέρας-Παιδιού" και στα "Κέντρα Οικογενειακού Προγραμματισμού".

Στους χώρους των Νοσοκομείων-Μαιευτηρίων, λόγω του μεγάλου αριθμού μαιευτήρων οι οποίοι έχουν οικονομικά συμφέροντα, οι μαιές δεν απασχολούνται με όλα αυτά που προβλέπονται και προκύπτουν από τα επαγγελματικά τους δικαιώματα.

Στα ΤΕΙ Αθηνών εργάζονται 12 μόνιμες μαιές και 70 έκτακτες με λίγες ώρες απασχόλησης (5 ώρες ή 10+5). Εδώ να σημειώσω, ότι τα άτομα που απασχολούνται λίγες ώρες και δεν καλύπτονται πλήρως ασφαλιστικά, ουσιαστικά ανήκουν όχι στους υποαπασχολούμενους, αλλά στους ανέργους, όπως θεωρεί η Ιταλία αλλά και η Γαλλία. Στα ΤΕΙ Θεσσαλονίκης ο αριθμός αυτός είναι πολύ μικρότερος.

Ανεργία

Εκτίμησή μας είναι, ότι οι απόφοιτοι των τμημάτων Μαιευτικής των τελευταίων 5-6 ετών είναι άνεργοι κατά 90%.

Λόγοι ανεργίας

1. Δεν έχει γίνει προκήρυξη τα τελευταία 6 χρόνια, αλλά και όταν γίνεται, δεν προκηρύσσονται θέσεις για μαιές και μαιευτές.
2. Η ανεργία πλήττει ειδικά τους νέους, τους άρρενες μαιευτές και τις μαιές άνω των 40 ετών, εφόσον έχασαν την εργασία τους. Αυτό συνέβη πριν δύο χρόνια, όταν σταμάτησε να λειτουργεί η Ιδιωτική Κλινική και ένας αριθμός μαιών αναγκάστηκε σε πρόωρη σύνταξη ή ανεργία.
3. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη, ένας αριθμός μαιών δεν επιστρέφει πλέον στην επαρχία.
4. Μαιές που οι γονείς τους διαμένουν στα μεγάλα αστικά κέντρα, δεν επιδιώκουν απασχόληση στην περιφέρεια της χώρας, γιατί οι μισθοί είναι χαμηλοί και δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τα έξοδα διαβίωσής τους.

5. Οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες, όπως τα μικρά νησιά, οι άγονες γραμμές και οι αυξημένες ευθύνες, δεν είναι ελκυστικά δεδομένα για αναζήτηση απασχόλησης.

6. Η Πολιτεία δεν έχει προγραμματίσει την αξιοποίηση του εκπαιδευμένου δυναμικού των μαιών και μαιευτών, για την προαγωγή της Δημόσιας Υγείας.

7. Το Εθνικό Σύστημα Υγείας είναι ιατροκεντρικό. Βέβαια, είναι αρκετά ανθρώπινο, γιατί καλύπτει το 98% του πληθυσμού και ξοδεύει το 8,5% του Εθνικού Ακαθάριστου Εισοδήματος μαζί με τις ιδιωτικές δαπάνες. Αλλά δυστυχώς, το Σύστημα δεν έχει ανταποδοτικότητα υπηρεσιών υγείας και δεν χρησιμοποιεί σωστά τους εξειδικευμένους Επαγγελματίες Υγείας.

8. Οι ίδιες οι μαιές και οι μαιευτές απογοητεύονται μετά τις σπουδές, γιατί η απασχόληση δεν είναι ανάλογη των προσδοκιών τους, ούτε ικανοποιεί ηθικά, ούτε αμείβεται καλά.

Αντιμετώπιση της ανεργίας

- Επαναπροσδιορισμός των αρμοδι-

οτήτων απασχόλησης στο χώρο της υγείας.

- Αξιολόγηση του εκπαιδευμένου δυναμικού.

- Μείωση του αριθμού των εισακτέων στις Σχολές Εκπαίδευσης.

- Κάλυψη των θέσεων, που προβλέπονται από το νόμο για τις μαιές και τους μαιευτές και καλύπτονται από αδελφές-πρακτικές.

- Δημιουργία νέων προγραμμάτων για πρόληψη και προαγωγή υγείας. Στελέχωση Κέντρων Οικογενειακού Προγραμματισμού στην περιφέρεια της χώρας.

- Επιστροφή του φυσιολογικού τοκετού στη μαία και στο μαιευτή για την ελάττωση του ποσοστού των καισαρικών τομών και τη μείωση του αριθμού των εκτρώσεων. Ακόμα, εκπόνηση προγραμμάτων σεξουαλικής ενημέρωσης με τη συμμετοχή μαιών και μαιευτών.

(Σημείωση: Τα στοιχεία της εισήγησής μου προέρχονται από το Αρχείο του Συλλόγου Επιστημόνων Μαιών-Μαιευτών Αθηνών).

4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχοπροφυλακτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ερυθρού Σταυρού 6, 151 23 Μαρούσι, Τηλ.:6869287-Fax:6830559, E-mail:mitera@otenet.gr

Προς το

ΣΥΛΛΟΓΟ ΜΑΙΩΝ-ΜΑΙΕΥΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Αριστείδου Παππά 2 - 115 21 Αθήνα

Αθήνα, 6 Μαρτίου 2002

Σας ενημερώνουμε ότι το επόμενο Συνέδριο της Ελληνικής Μαιευτικής Ψυχοπροφυλακτικής Εταιρείας θα γίνει στη Θεσσαλονίκη στις 8, 9 και 10 Νοεμβρίου 2002. Θέμα του Συνεδρίου είναι:

“Ψυχοπροφυλακτική – Προετοιμασία για τον τοκετό Εμπειρίες, προτάσεις και αποτελέσματα”

Η αποστολή εργασιών θα γίνεται μέχρι τις 30 Ιουνίου 2002. Το δικαίωμα συμμετοχής για Μαιές/τές και Ιατρούς είναι 60 ευρώ, ενώ για τους φοιτητές είναι δωρεάν. Παρακαλούμε η παραπάνω ανακοίνωση να δημοσιευθεί στο περιοδικό “ΕΛΕΥΘΩ”.

Με εκτίμηση

Ο Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Πανόπουλος